

ROZHOVOR O BUDOVÁNÍ SBORU V ČCE

1. ZADÁNÍ A STATISTICKÝ ÚVOD

Usnesení 3. zasedání 31. synodu č. 51 ve věci „Budování sboru“ znělo: *Synod se usnáší, že 4. zasedání 31. synodu se vrátí k tématu „Budování sboru“ s přihlednutím k tomu, jakou odezvu měl v církvi příslušný materiál z 3. zasedání 31. synodu. Synod prosí seniorátní výbory, aby dodaly výstup z rozhovoru ve sborech a definovaly okruh konkrétních otázek, které při rozhovoru nad materiálem vyvstaly.“*

V září 2005 jsme proto rozeslali seniorátním výborům dopis (viz příloha) s šesti otázkami (viz bod 2), prosbou o krátký esej a stručným návrhem, jak ve sborech nad materiálem vést rozhovor. Pokusili jsme se do zpracování zainteresovat i seniorátní výbory, odpovědi ze sborů jsme ovšem většinou dostali přímo. Z nich jsme se snažili vysledovat, jak téma ve sborech rezonuje, a také se pokusili o „synodální sebereflexi“.

V prvních dvou bodech předkládáme četnost a obsah odpovědí, v bodě 3 a 4 se pokoušíme o interpretaci.

Seniorát		sborů celkem	počet odpovědí
1.	Pražský	31	0
2.	Poděbradský	22	1 souhr.
3.	Jihočeský	8	2
4.	Západočeský	23	0
5.	Ústecký	15	3
6.	Liberecký	10	7
7.	Královéhradecký	17	0
8.	Chrudimský	25	0
9.	Poličský	10	1
10.	Horácký	16	5
11.	Brněnský	23	4
12.	Východomoravský	27	9
13.	Moravskoslezský	26	10
14.	Ochranovský	9	0
povšechný sbor		262	42

Poznámky:

- Z 5 seniorátů nepřišla žádná reakce.
- Z 9 jsme odpovědi dostali. Z toho:
 - Ze 4 seniorátů odpověděla třetina a více sborů.
 - Z 5 přišly ojedinělé odpovědi 1–3 sborů.
- Ze všech sborů jich odpovědělo 16%.

Je vidět, že některé senioráty se tématem hodně zabývaly a podnítily i zájem ve svých sborech. Ostatní to asi ponechaly zcela na sborech.

2. SHRUTÍ VÝSLEDKŮ ANKETY

1. Dostali jste (do sborů) synodní materiál „Budování sboru“. Je to pro vás inspirace a přínos, nebo otravný materiál „seshora“?

Pro většinu odpovídajících byl materiál inspirací a přínosem: *„Inspirace? Ano, určitě. Přínos? Asi ne – všechno, co materiál obsahuje, se pokoušíme dělat. Otravný materiál? To ne – radostné zjištění, že ti „seshora“ se o budování sborů zajímají.“*

Větší či menší míře kritiky ho z tohoto pohledu podrobilo 7 sborů. Nejsilnější negativní hlas: *„Materiál je obecný, nezajímavý a neinspirativní, tudíž staršovstvo nehodlá diskutovat nad otázkami č. 2 – 7.“*

2. Zabývali jste se už předtím tímto tématem? (Jestliže ano, co jste si pod ním představovali, nač jste přišli?). Změnil v něčem materiál váš názor na dané téma?

Velká část sborů se tématem nebo přinejmenším některými jeho aspekty již v minulosti zabývala.

„Materiál nás utvrdil, že jdeme dobrým směrem (týmová spolupráce atd.). Budování sboru nám leží na srdci již mnohá léta. Budování sboru předchází budování vztahů, ve sboru i mimo sbor. ... Materiál naše diskuse dobře shrnul, rozšířil a povzbudil ... Zabýváme se tím z vlastní iniciativy už delší dobu, porovnání bylo zajímavé.“

3. Která část materiálu byla pro vás nejvíce inspirativní?

Jako nejvíce inspirativní byly označeny „Sbor jako příbytek“ a „Výsledky ankety“, „bodovaly“ však i : Perspektivy sborové práce, metafory – různé pojetí sboru, revitalizace a „Proč budovat sbor.“

„Je možné, že pro někoho je určitý oddíl nepodstatný, pro druhého důležitý. V obecném pohledu bych neupřednostnil ani nezavrhl žádný. ... Nejvíce nás asi zaujaly první dva body ‚Proč budovat sbor‘ a ‚Sbor jako příbytek‘. Jsme velmi rádi, že se synod začal zabývat tímto tématem tak potřebným v situaci, v jaké se naše církev nachází. Je dobré, že materiál se snaží poukázat na celou šíři problematiky – svědectví, bohoslužba, služba a vytváření společenství.“

4. Která část materiálu vám připadla zbytečná?

Za vyložení zbytečnou nepovažovala většina odpovídajících žádnou část dokumentu. Připomínky a výhrady zazněly k následujícímu:

- přejímání cizí (nizozemské) zkušenosti
- první část se zdála opakováním známého, rozměňováním tématu
- upovídánost, frázovitost
- rozlišování na církev „poučující“ a „učící se“ je umělé. Platí obojí.
- pojem „budování“ se zdá nevhodný a násilný
- problematika neobsazených sborů málo inspirativní a t.č. neaktuální (pro určitý sbor)
- revitalizace příliš teoretická (1 sbor)
- pojednání o metafoře (ne moc srozumitelné a prakticky uchopitelné)

„Těžko lze hovořit o zbytečnosti některé části, protože mnohé z toho, co nám třeba připadalo samozřejmé, může být v řadě jiných sborů problémem. ... Šlo o poctivý pokus nabídnout sborům platformu pro jejich přemýšlení nad společným problémem.“

5. Jaká problematika v materiálu podle vás chybí?

Nejčastěji chybí téma **misie**, ostatní jednotlivě uváděné body:

- co s těmi nápady dál dělat
- větší srozumitelnost
- malý důraz na modlitby, vize jako výsledek hledání a naplňování Boží vůle
- definice sboru v podmínkách ČR
- není řeč o mladších generacích a jejich zařazení do sboru
- není pracováno s konkrétními všelijak komplikovanými situacemi sborů
- příprava do aktuální situace na sboru v naší současnosti pro mladé faráře
- zmínka o solidaritě mezi sbory
- důraz na osobní budování členů církve, vnitřního charakteru křesťana
- rozbor homiletické situace dnešních posluchačů
- návod, jak přesvědčit presbytery, aby si materiál přečetli
- podpora práce laiků, zejména ve vztahu k neobsazeným sborům
- větší prohloubení v jednotlivých bodech
- důkladnější znalost života sborů
- systémové řešení restrukturalizace
- sbor a okolní společnost

6. Napadlo vás díky rozhovoru nad materiálem, co nového v rámci života vašeho sboru dělat?

Řada sborů odpověděla na tuto otázku kladně, ať už inspirována přehledem aktivit z našeho dokumentu, či vlastními nápady vycházejícími z konkrétní sborové situace. Objevilo se např.:

- podporovat laickou mladou generaci v zájmu o kazatelskou práci
- školit a připravovat další spolupracovníky
- „zviditelnění“ sboru ve městě
- presbyteři jako „patroni“ několika okrajových členů
- misijní činnost zaměřit dovnitř sboru
- setkání napříč sbory
- koncerty v kostele
- zkušenost se stmelujícím setkáváním „práce“
- více se zaměřit na práci s dětmi
- posílit shromáždění v týdnu – senioři, střední generace atd.
- větší zapojení laiků do bohoslužby
- podvečery s hosty z ekumény
- doprava na bohoslužby
- společné akce „pro všechny generace“, neformální setkání
- rodinné bohoslužby (i s obědem)

(pravidelně 2x měsíčně při brigádách)

„O opékání buřtů je často větší zájem než o bohoslužby,... ale kde živoří víra, často ani prase nepomůže.“ ... „Mluvíme spolu o penězích ve sboru, ale už ne o modlitbách za sbor.“ ...

„Mít krásné prostory, kde se člověk dobře cítí; nemít velké oči; dělat ‚kvalitu‘ a ne ‚kvantitu‘; sbor jako přibytěk – to mi přijde trefné!

Za všechny na závěr odpověď kurátorky sboru v Novém Městě pod Smrkem, který byl **po 10 letech administrace nově obsazen**. I když se pravidelná práce ve sboru zřejmě teprve rozbíhá, stálo jim za to zareagovat na naši anketu: *„Váš materiál nás inspiruje k přemýšlení o aktivitách, které by v našem sboru bylo v budoucnu možné realizovat... Velmi bychom chtěli, aby se **naš sbor stal ‚přibykem‘**, který by byl otevřen všem příchozím. Jeho **realizace bude na nás**. Váš materiál nás zaujal a ještě budeme o daných tématech diskutovat.“*

3. Reflexe z hlediska svědectví, bohoslužby, diakonie, společenství

I když se zdá, že materiál rozvíjí především rovinu společenství, je z reakcí zřejmé, že se dotýká podstatně i všech ostatních oblastí sborového života. *„Vede k zamyšlení nad vlastní podstatou, smyslem církve.“*

Společenství

„Budování sboru předchází budování vztahů ve sboru i mimo sbor.“ Opakovaně se připomíná, že je to svázáno s modlitbou (osobní i společnou), která takové vztahy nese a podpírá. Důraz je položen na práci s jednotlivými generacemi. Často se vedle dětí a mládeže objevují senioři. Novou zkušeností a potřebou je ale především setkávání napříč generacemi, práce s celými rodinami (také při katechezi a biblické práci).

Bohoslužba

I když některá setkávání v týdnu (často o biblických hodinách) ztrácejí na významu, neděle, bohoslužba, aktuálnost kázání (církve učící se, ne poučující), vysluhování VP jsou priority. (Brněnští ve své vlastní anketě seřadili funkce sboru v následujícím pořadí: bohoslužba, svědectví, společenství, služba.)

Svědectví

Pozitivní: sbory necítí potřebu „expanze“, vnějšího zviditelnění. Budování je spíš „cítit“ než vidět. Zdůrazňuje se kvalita, ne kvantita aktivit. Spíš vnímat příležitosti, které se nabízejí. Nepřemýšlí se o misi ze sebezáchovných důvodů. Potřeba vydávat svědectví se ukazuje navenek i dovnitř sboru (Nezapomínat na ty, které jsme křtili, oddávali..., evangelizace „papírových členů.“) Volá se po reflexi společnosti, po rozboru domácí situace, ve které dnes církev a sbor žije. Často téma ústí do klíčové otázky, jak dnes zvěstovat evangelium – jak má znít jeho současná interpretace.

Služba

Nijak výrazně se neobjevuje spolupráce ve službě, ať už konkrétně s Diakonií či Charitou nebo v ekuméně. Často se objevují kulturní akce (koncerty, hudební festival, přednášky, pěvecký sbor). Služba se koná navenek i uvnitř sboru (důraz na pastoraci: návštěvy v rodinách, v nemocnicích, ve vězení).

4. postřehy, hodnocení, výkřiky

Komise sama se při vyhodnocování neshodla, zdali zaznamenanou odezvu ze sborů vyložit jako zájem o téma či naopak jako nezájem a odmítnutí. Svoje postřehy tedy nabízíme synodu v jejich rozmanitosti jako podněty k rozhovoru.

V jakých typech sborů téma rezonovalo?

Jednoznačně ve sborech, které se budují, či si důležitost tématu uvědomují.

Velké zastoupení Moravy a směru od Prahy na východ ukazuje, že tam k životu sboru přistupují aktivně, nebo že se netrápí otázkou, kde vzít lidi, ale spíše, co s lidmi a pro lidi ve sboru dělat.

Na jakých platformách našlo odezvu?

Odezva přicházela převážně přímo ze sborů. Až na výjimky nepřišly odpovědi seniorátní reflexí. Ač jsme SV žádali přímo o zhodnocení revitalizace dlouhodobě neobsazených sborů, až na jednu výjimku se nevyjádřily.

V několika seniorátech (východomoravský, moravskoslezský, horácký, poličský) se budování sboru stalo či stane tématem seniorátní konference. Jakkoli to považujeme za užitečné, přece jen platí, že se jím zabývají presbyteři, zejména ti aktivní a přesvědčení. Bude to mít dlouhodobější dopad ve sborech a mezi nepresbytery?

Neschopnost vidět téma z perspektivy jiných sborů

Odezvy naznačují, že ne vždy jsou sbory schopny a ochotny nahlédnout otázku budování i z hlediska rozdílného kontextu. Objevuje se nereflektované přesvědčení (ne-li předsudek), že jinde to mají z nějakého důvodu jednodušší. Ptát se, která inspirace je přenositelná a která ne vzhledem k mentalitě, tradicím, konkrétnímu sociálnímu kontextu, jsme se zatím nenaučili. Problémy jiných sborů nepovažujeme zatím za palčivou otázku.

Ne expanze, ale zkvalitnění

Ve vícero variacích se objevilo porozumění tématu v tom smyslu, že nejde o vnější růst (počet členů či činností), ale především o zkvalitnění práce, vztahů, svědectví.

„Kam jste se poděly staré evangelické rody“?! povzdechne si mnohý evangelík, který pamatuje dobu, kdy do sboru patřily celé vesnice a kostel býval plný. Není tak důležité odpovědět na tuto otázku, lépe je ptát se, jak oslovit dnešní společnost. ... Přestože je nás méně než dříve, je nás stále dost! Církvi nehrozí zánik, jak nám to kdysi předvídali. Ve sboru nechybí děti ani mládež! Bud' za to Bohu sláva!“ (z eseje sboru ve Veselí)

V této souvislosti se komise shodla na tom, že téma misie (jehož absence bývá materiálu vytýkána) nepovažujeme za přímou součást budování sboru.

Návod „jak přežít“, nebo svědecká odpovědnost?

Rozumí ČCE tématu „budování“ poklesle pragmaticky („dejte nám návod, jak přežít“) nebo jako impulsu, jak budovat věrohodné kristovské společenství, otevřené výzvam a potřebám dnešní doby?

V této perspektivě vycházejí odpovědi zhruba půl na půl, možná prozrazují spíše pragmatické hledisko. Zároveň nepřehlédněme, že sám název tématu vyvolal obavu, abychom se nezačali sebezáchovně starat jen o své sbory. Eseje nejednou prozrazují vědomí odpovědnosti za aktuální podobu života sboru, aniž by pro to užívaly pojmu „budování“.

Dva protikladné pohledy závěrem:

Materiál velkou díru do církve neudělal. Jako by v církvi nebyla nálada na budování. Podpořil sbory, které v tichosti budují, a nechal jejich hlas zaznít veřejně – jde ale o mizivou část. Sbory žijí spíše svým vlastním životem a trochu ignorují církve jako celek (schovávají se v tomhle za výroky o neinstituční církvi, popř. za Krista samotného). ČCE je farářská církev – proč se s takovýmto chováním deklarovat jako církve presbyterní?

Odpovědi jsou nutně poznamenány růzností vnějšího i vnitřního sborového prostředí. Nemáme z nich však negativní pocit. Dosvědčují, že téma i dokument byly – byť jen menší částí církve – nějakým způsobem přijaty a v řadě případů podnítily chuť k novým věcem i další celosborové diskusi. I tam, kde se v odpovědích ozvalo konstatování neutěšené a tíživé reality přestárlých a umenšujících se sborů, nezaznívá z nich rezignace, ale odvaha ke službě lidem kolem sebe, snaha o vnitřní „kvalitativní“ růst i vděčnost za oporu a sílu, kterou společenství sboru nabízí a poskytuje.

Zpracovávala komise ve složení: Štěpán Brodský, Mahulena Čejková, Jana Hojná, Pavel Honzal, Jan Hudec, Daniela Rotkovská, Zdena Skuhrová, Tomáš Trusina, Simeona Zikmundová. Závěrečná redakce Tomáš Trusina a Zdena Skuhrová.